

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston rakenneuudistusten tukiohjelmasta annetun asetuksen sekä Euroopan rakenne- ja investointirahastoista annetun asetuksen muuttamisesta jäsenvaltioissa toteutettaville rakenneuudistuksille myönnettävän tuen osalta (rakenneuudistusten tukipaketti)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston rakenneuudistusten tukiohjelmasta annetun asetuksen sekä Euroopan rakenne- ja investointirahastoista annetun asetuksen muuttamisesta jäsenvaltioissa toteutettaville rakenneuudistuksille myönnettävän tuen osalta (rakenneuudistusten tukipaketti) (U 6/2018 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jussi Lindgren, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Rauno Lämsä, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Eliisa Hujala, työ- ja elinkeinoministeriö
- toimitusjohtaja Vesa Vihriälä, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- erikoistutkija, ennustepäällikkö Ilkka Kiema, Palkansaajien tutkimuslaitos
- johtava ekonomisti Penna Urrila, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- ekonomisti Patrizio Lainà, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- yliopistotutkija Timo Miettinen, Helsingin yliopisto
- tutkija Antti Ronkainen, Helsingin yliopisto

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio ehdottaa rakenneuudistusten tukiohjelmasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen muuttamista siten, että tukiohjelman rahoitusta kasvatettaisiin ja tukea voitaisiin suunnata myös euron käyttöönottoon.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2018 vp

Komissio ehdottaa lisäksi Euroopan rakenne- ja investointirahastoja koskevan ERI-yleisasetuksen muuttamista siten, että jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus esittää komissiolle ohjelmiin sisältyvän suoritusvarauksen siirtämistä rakenneuudistusten tukemiseen.

Komission ehdotukset ovat osa Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämiseksi joulukuussa 2017 annettua lainsäädäntöpakettia.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että koheesiopolitiikan tulee tukea EU:n jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia. Valtioneuvosto tukee sellaisen mahdollisuuden vahvistamista, joka edistää Euroopan rakenne- ja investointirahastoista osarahoitettavien ohjelmien varojenkäytön vaikuttavuutta. Samoin valtioneuvosto tukee ohjelmavarojen suuntaamista tavalla, joka edistää talouden rakenteiden tervettä sopeutumista. Tavoite tulee jatkossakin olla sen estäminen, että investoinnit valuvat hukkaan heikkojen rakenteiden vuoksi. Suuntana tulisi myös olla EU:n nykyisen laajan ja hajanaisen instrumentaation yksinkertaistaminen ja yhdistäminen laajemmiksi ja vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Nyt käsiteltävä rakenneuudistusten tukipaketti on osa laajempaa EMU:n kehittämisen kokonaisuutta, jota valiokunta käsittelee muilta osin valtioneuvoston kirjelmien E 115/2017 vp, U 4/2018 vp ja U 5/2018 vp yhteydessä.

Ehdotukseen sisältyy kaksi osiota, joista toinen koskee rakenneuudistusten tukiohjelman muuttamista ja toinen Euroopan rakenne- ja investointirahastosta annetun ERI-yleisasetuksen muuttamista.

Rakenneuudistuksen tukiohjelman muutoksen tarkoituksena on lisätä jo käynnissä olevan tukiohjelman rahoitusta ja laajentaa sen käyttöalaa siten, että tukea voitaisiin suunnata myös euroalueen ulkopuolisille jäsenvaltioille euroalueen lähentymiskriteerien täyttämiseksi.

Valtioneuvoston tavoin valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kyseinen tukiohjelma on käynnistetty vasta vajaa vuosi sitten, kun sitä koskeva asetus astui voimaan toukokuussa 2017. Toimien tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta ei siten ole vielä saatavilla arviointeja, eikä tässä vaiheessa ole perusteita resurssien merkittävään kasvattamiseen.

Uudistuksella ei ole sinänsä suoria vaikutuksia maksusitoumusmäärärahoihin, sillä esitetty 80 milj. euron lisäys on tarkoitus rahoittaa rahoituskehykseen sisältyvällä joustovälineellä. Vaikka kyse on EU-budjetin kokoon nähden varsin pienistä muutoksista, on kuitenkin tärkeää, että uudistuksella ei ennakoida EU:n tulevan rahoituskehyksen tukivälineitä tai niiden rahoitusta. On niin ikään tärkeää ottaa huomioon UK:n EU-erosta aiheutuva vaje tulevalle rahoituskehykselle, jolloin uudet resurssitarpeet tulee varmistaa mahdollisimman pitkälle kohdentamalla uudelleen jo olemassa olevia varoja.

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2018 vp

Edellä mainittua muutosta merkittävämpi on komission toinen ehdotus, jossa on kysymys *Euroopan rakenne- ja investointirahastosta annetun ERI-yleisasetuksen muuttamisesta* siten, että jäsenvaltioille tarjottaisiin mahdollisuus käyttää nykyisten Euroopan rakenne- ja investointirahastojen suoritusvarauksen määrärahaa rakenneuudistusten tukemiseen. Kyseessä olisi kolmivuotinen, vuosille 2018—2020 ajoittuva pilotti, jonka pohjalta komissio aikoo ehdottaa seuraavaan rahoituskehukseen uutta tukivälinettä. Tällä uudella tukivälineellä tuettaisiin eurooppalaisen ohjausjakson aikana määritettyjen rakenneuudistusten toteuttamista, ja pääpaino olisi sellaisissa uudistuksissa, joilla voidaan eniten lisätä jäsenvaltioiden talouksien sopeutumiskykyä ja joilla on muihin jäsenvaltioihin kohdistuvia myönteisiä heijastusvaikutuksia. Esimerkkeinä komissio mainitsee mm. hyödyke- ja työmarkkinauudistukset ja verouudistukset.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että rakenneuudistussitoumuksiin siirrettävä tuki ei kuuluisi jaetun hallinnon piiriin, jossa rahastojen hallinnointi tapahtuu jäsenvaltioiden ja komission yhteistyönä, vaan uudistuksen myötä komission ohjaus vahvistuisi. Komissio hallinnoisi tukea ja päättäisi tarvittavat rakenneuudistukset ja rahoitustason, ja se päättäisi myös seurannasta ja valvonnasta. Uudistuksen lähtökohtana on myös se, että komission myöntämä tuki olisi 100-prosenttista eikä jäsenvaltioiden omarahoitusta vaadita lainkaan.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston varaukselliseen kantaan sekä huoleen siitä, että päätöksenteon painopiste siirtyy budjettivallan käyttäjiltä komissiolle tavalla, joka voi vaarantaa demokraattisen vastuujärjestelmän. Komissiolla ei myöskään olisi välttämättä riittävää asiantuntemusta arvioida jäsenvaltioiden olosuhteita ja niissä tehtävien uudistusten hyödyllisyyttä, minkä lisäksi omarahoitusosuuden puuttuminen on omiaan heikentämään jäsenvaltioiden sitoutumista uudistusten toteuttamiseen ja investointien laadukkuutta.

Valiokunta painottaa kansallisen rahoitusosuuden merkitystä, rahoituksen ehdollisuutta sekä varojenkäytön vaikuttavuuden parantamista. Tulevassa rahoituskehyksessä on myös tärkeä yksinkertaistaa rahoitusinstrumentteja ja yhdistää niitä vaikuttavammiksi kokonaisuuksiksi.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin perusteltuna, että Euroopan rakenne- ja investointivarojen tuloksellisuuden parantamiseksi luotua suoritusvarausmenettelyä jatketaan nykymuotoisena kulumassa olevan ohjelmakauden loppuun. Myöskään Suomen kansallisen suoritusvarauksen käyttöönottoamisesta jo laadittuja suunnitelmia ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa, vaan ne on perusteltua osoittaa kansallisiin rakennerahasto-ohjelmiin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 10.4.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

Valiokunnan lausunto VaVL 1/2018 vp

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Eero Suutari kok
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ozan Yanar vihr
varajäsen Lasse Hautala kesk
varajäsen Markku Pakkanen kesk
varajäsen Eero Reijonen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko